

ΦΥΣΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΑΜΕΣΗ ΑΝΑΓΚΗ ΤΗ ΔΙΕΘΝΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ (Φεβρουάριος 2008)

Συγγραφέας: ΣΤΕΡΓΙΑΝΗ ΣΑΠΑΡΔΑΝΗ

Ένα από τα σημαντικότερα περιβαλλοντικά προβλήματα που καλείται να αντιμετωπίσει η χώρα και έχει διεθνή χαρακτήρα ακριβώς, επειδή ξεπερνά κάθε σύνορο κρατών, είναι η διαχείριση διεθνικών λεκανών απορροής ποταμών. Πρόκειται για ένα κομμάτι της «υδροδιπλωματίας» που τα τελευταία χρόνια έχει κάνει την εμφάνιση της στους κόλπους της διπλωματίας. Πρέπει επομένως να «συντονιστεί» η παραδοσιακή διπλωματία των διεθνών, οικονομικών και πολιτικών σχέσεων με ειδικότητες και επιστήμονες από το χώρο των φυσικών επιστημών και του περιβάλλοντος.

Η υπογραφή και η εφαρμογή συνθηκών αποτελεί ένα τρόπο αντιμετώπισης ζητημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης. Φυσικά κυρίαρχος σ' αυτές τις συνθήκες είναι ο ρόλος των εθνικών κυβερνήσεων, των ομάδων πίεσης (αγρότες, βιομηχανίες, περιβαλλοντικές οργανώσεις και κοινωνικοί φορείς) και των διεθνών και περιφερειακών οργανισμών, ακριβώς επειδή η εφαρμογή των συνθηκών, η αλλαγή νοοτροπίας και η ρύθμιση ζητημάτων μεταξύ των κρατών είναι στοιχεία που συμβάλλουν στην τελική επιτυχία των διεθνών συνεργασιών.

Στην περίπτωση της Ελλάδας η ποσότητα των υδάτων και η ποιότητά τους, συγκριτικά με άλλες χώρες του κόσμου, δεν είναι αυτό καθαυτό το πρόβλημα. Το πρόβλημα είναι η βιώσιμη διαχείριση. Οι καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης που θα κληθούν να αντιμετωπίσουν η πολιτεία και οι κάτοικοι αυτής της χώρας (βλ. πλημμύρες Έβρου, έλλειψη νερού για άρδευση στον Αξιό, κ.ά.) δηλώνουν την άμεση και επιτακτική ανάγκη για τη διεθνή συνεργασία σε διμερές ή και τριμερές επίπεδο για την άμεση, αποτελεσματική και αειφορική διαχείριση. Η θεσμική δέσμευση υπάρχει με την Οδηγία Πλαίσιο για τα Νερά 2000/6 (άρθ. 3, παρ. 5 και άρθ. 13, παρ. 3), κάτι όμως που δεν συμπεριλήφθηκε στο νόμο ν. 3199/2003, σχετικά με την εναρμόνιση της Κοινοτικής Οδηγίας.

Ο καθοριστικός παράγοντας για την επιτυχία μίας συνθήκης Διαχείρισης Διασυνοριακών Υδάτινων Πόρων είναι η ενεργός συμμετοχή των διαφόρων

κοινωνικών ομάδων στην χάραξη περιβαλλοντικής πολιτικής και στην μετέπειτα φάση της εφαρμογής της πολιτικής αυτής. Συνήθως οι περιβαλλοντικές συνθήκες υπογράφονται σε επίπεδο κρατών, αφού έχουν δεχτεί γνώμες ειδικών επιστημόνων, οι αρμόδιοι κρατικοί φορείς παίρνουν μέρος σε μία σειρά διαπραγματεύσεων και τελικά καταλήγουν σε κάποια συμφωνία και σε κάποιους κανόνες, οι οποίοι τελικά μπορεί να μην εφαρμοστούν επιτυχώς, ακριβώς επειδή δεν πηγάζουν από τους τελικούς αποδέκτες. Η συμμετοχή του κοινού στις διαπραγματεύσεις και στη λήψη των αποφάσεων, καθώς και στον καθορισμό στόχων μέσω της συνθήκης, διευκολύνει την τελική επιτυχία των συμφωνηθέντων. Θα πρέπει δηλαδή, ο τελικός αποδέκτης να είναι και ο κύριος πρωταγωνιστής στη διαδικασία των διαβουλεύσεων και να αισθάνεται ότι όντως όλα ξεκινάνε από αυτόν και καταλήγουν πάλι στον ίδιο. Είναι ο μόνος τρόπος για να υπάρξει εγγύηση επιτυχίας στις διεθνείς περιβαλλοντικές συνθήκες που υπογράφονται κατά καιρούς από πολλά κράτη.

Η συμμετοχή αυτή μπορεί να πραγματοποιηθεί με πολλούς τρόπους. Οι Ομάδες Παραγωγών, οι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί, η Τοπική Αυτοδιοίκηση, οι Μη Κυβερνητικές Περιβαλλοντικές Οργανώσεις, αλλά και εκπρόσωποι του βιομηχανικού και ευρύτερου επιχειρηματικού κόσμου που δραστηριοποιούνται στις περιοχές, μπορούν να εκφράσουν τις πραγματικές ανάγκες των κατοίκων και της περιοχής. Το συμφέρον είναι κοινό για όλους: η αειφορική διαχείριση του φυσικού πόρου.

Δεδομένης της ελληνικής πραγματικότητας και του γεγονότος ότι η διαχείριση των υδάτων γίνεται από τέσσερα Υπουργεία (Ανάπτυξης, Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και Εσωτερικών), το εγχείρημα για την ανάπτυξη του κλάδου της υδροδιπλωματίας είναι ιδιαίτερα δύσκολο. Θα πρέπει να απαιτήσουν όλοι οι εμπλεκόμενοι την άμεση διαπραγμάτευση με κρατικούς φορείς των γειτονικών χωρών, έτσι ώστε να προκύψουν οι Συνθήκες Διαχείρισης όλων των ποταμών της χώρας, που θα εκφράζουν τις πραγματικές ανάγκες του τοπικού πληθυσμού και του φυσικού πόρου.

Το άρθρο δημοσιεύθηκε στο ένθετο «Ο Δαίμων της Οικολογίας» της Εφημερίδας «ΑΥΓΗ» στις 3 Φεβρουαρίου 2008, σ. 6.